

kysthospitalet ved Juelsminde. En af hospitalets funktionærer, hvis ornithologiske viden dog neppe er meget bevendt, paastod, da jeg udtalte min forbavelse over at se en hortulan paa denne aarstid, at han havde set 2 saadanne, oven i købet et par gange, paa et nærmere betegnet sted i den tilgrænsende skov, men skønt jeg baade samme dag og i den følgende tid gennemtrawlede skoven, lykkedes det mig ikke at faa hortulanen at se mere.

KAY SCHÄFFER

ANMELDELSER

KNUD BARFOD: Danske Fugle. Til Brug for Realklassen. Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag, København, 1937. 8°, 74 pp., 71 Illustrationer. Pris: Kr. 3,25. — — En Lærebog i Ornithologi til Skolebrug maa vel betragtes som lidt af en Sensation! Stoffet er tilrettelagt efter moderne Principper med Inddeling i »Samfund« og med meget lidt Systematik. Bogen rummer derfor de samme Farer og Fordele som lignende Lærebøger, der er fremkommet i Naturhistorie i de senere Aar. Ved den gennemførte Hensyntagen til de biologiske Forhold faar Eleverne, hos hvem der ofte paa det paagældende Alderstrin spores en udpræget »Skoletræthed«, Stoffet igennem paa en ny og forfriskende Maade, som tilmed kan fremme deres personlige Interesse for »praktisk Ornithologi« til Gavn for baade dem selv og Landets Fuglebestand.

Naar der ikke desto mindre hos mange Pædagoger er en udpræget Uvilje mod disse »moderne« Lærebøger, skyldes det vel for en stor Del, at Systematikken i den Grad er forladt, at der kan komme noget tilfældigt og for populært over Stoffet, som i hvert Fald i en Eksamensklasse kan gøre det vanskeligt at faa Hold paa det. En stor Fordel ved denne Inddeling er det imidlertid, at man, hvor der er Lejlighed dertil, kan tage paa smaa Ekskursioner i Tilslutning til de enkelte Afsnit i Bogen og saaledes faa mere Fasthed i Undervisningen.

Maaske burde Indledningen have indeholdt et Afsnit om Fuglenes Nedstamning, som udmærket kan doceres i Realklassen. Ogsaa Fuglenes Stemme er der gjort meget lidt ud af, og naar den endelig omtales, bruges ofte lidt tilfældige Udtryk, som Bogfinkens »ret melodiske Sang« og Svale- og Mudderklirens »skrigende Stemme«. Derimod er Bogen fri for forslidte Klichéer, selvom man ikke slipper for ». . . og lign.« nogle Gange; gennemgaaende er Sproget klart og nøgternt.

Ialt omtales ca. 170 Arter, hvoraf en Del dog sikkert kunde være strøget til Fordel for mere udførlig Omtale af andre. Mange af de indlagte Spørgsmaal vil sikkert ogsaa synes overflødige, men ellers

betyder Fremkomsten af BARFOD's Bog, at Fuglevenner nu kan glæde sig over, at det er muligt at docere Ornithologi i Realskolen, og skulde Pædagogerne ængstes ved Savnet af Zoologiens andre Regioner, kan de sikkert spare deres Bekymringer, for Fugle er altid godt »Stof«. Illustrationerne — mest Fotografier — er for største Delen fortræffelige; enkelte — især af Tegningerne — er dog ikke saa instruktive som ønskeligt, men ellers stemmer Billedmaterialet godt med Bogens »moderne« Indstilling.

H. BECK

Dr C. EYKMAN, P. A. HENS, Jhr Dr Ir F. C. VAN HEURN, Dr C. G. B. TEN KATE, J. G. VAN MARLE, G. VAN DER MEER, M. J. TEKKE en Tsj. Gs. DE VRIES: De Nederlandsche Vogels; Determineerlijst, kenmerken, korte beschrijving en veldkenmerken, broedgegevens, verblijf, verbreiding buiten Nederland en geographische vormen van alle tot nu toe in Nederland in het wild waargenomen vogelsoorten; Eerste Deel (Raaf—Koekoek). Wageningsche Boek- en Handelsdrukkerij N. V., Wageningen, 1937. 8°, XVI + 381 pp., talrige Tekstfigurer. Pris indb.: f. 8,00. — — En udmærket Haandbog, udarbejdet af og for hollandske Ornithologer, men dog nyttig for ornithologiske Studier ogsaa i andre europæiske Lande. I det foreliggende 1. Bind behandles Fuglene »fra Ravn til Gøgen«, d. v. s. Spurvefugle, Sejler, Natravn, Biæder, Hærfugl, Ellekrage, Isfugle, Spættefugle, Gøg; Omtalen af de øvrige Ordener vil fremkomme senere. Bogen er smukt udstyret, indbundet i et godt Shirtingsbind, prydet med en Rørspurv.

Efter et Forord af TEN KATE følger en Indledning, hvor hver Forfatter gør Rede for de af ham behandlede Emner. Herefter følger den i en Haandbog af denne Art sædvanlige skematiske Fremstilling af Fuglenes Ydre, Forklaringer til Fagudtryk og Forkortelser, og endelig omtales og illustreres Maalemetoderne. I en med skematiske Tegninger rigt forsynet Bestemmelsesnøgle opføres de i Holland regelmæssig forekommende Fuglearter, Træk og Ynglefugle; de tilfældige Gæster nævnes ikke her, men selvsagt passende og udførligt behandlet i Hovedteksten.

Under Omtalen af de enkelte Arter, der meget ofte illustreres af et Billede af den paagældende Fugls Hoved, nævnes først en Række Lokalbetegnelser, forsaavidt saadanne findes; derefter følger Beskrivelse af Fuglens Ydre, og endvidere anføres Maal, forskellige Kendetegn, baade for Systematikeren og Feltornithologen, og Stemmeytringerne omtales med faa Ord. Yngleforholdene behandles godt og ret indgaaende, og endelig gøres der Rede for de forskellige Arters Opholdssted Aaret igennem, deres Trækforhold, geografiske Udbredelse og Racer, saafremt saadanne er beskrevet.

LÖPP.

SIGURD JOHNSEN: Brille-efuglen [*Arctonetta fischeri* (Brandt)] ny for Norges og Europas fauna. Bergens Museums Årbok 1937, Naturvidenskabelig rekke, Nr. 3. 18 pp., 1 Tekstfigur,

1 Tavle. — — En vel $1\frac{1}{2}$ Aar gammel ♂ af denne Art blev skudt 12. December 1933 i Vardø Havn af en Fisker, der var ude for at skaffe sig Ederfugle til Rævefoder. Fuglen blev bragt til en lokal Samler, som ikke kendte den og senere sendte den til Bergens Museum, hvor den nu findes. — — Som anført i Titlen er Brilleederfuglen, hvilket Arten vel ogsaa passende kan kaldes paa Dansk, ikke blot ny for Skandinavien, men ogsaa for Europa. Den yngler i de nordlige Dele af Østsibirien og Alaska. LØPP.

Dr. HEINRICH KIRCHNER: Der Vogel im Fluge. 1. Wasser- und Strandläufer. Beiträge zur Naturdenkmalpflege, Band XV, Heft 6, 1936. 41 pp., 19 Tekstfigurer, 16 Tavler. Pris: RM 6,50 ($\div 25 \%$). — — Et meget gavnligt Arbejde og en glimrende Hjælp ved Studiet af de paa vore Breddegrader forekommende Klirer og Rylere. De øvrige Snejpefugle bebudes omtalt i et senere Arbejde, som maa imødeses med Glæde.

Efter at Forf. i en Indledning har gjort Rede for Arbejdets Formaal, opregnes de behandlede Arter, og Fældningsforholdene omtales ganske kort. Herefter behandles de enkelte Former. Under Omtalen af hver Art gives først en lille malende Beskrivelse af Milieuet, hvor og som man sædvanlig træffer den paagældende Fugl; endvidere omtales Kendetegn, Forplantning, Stemme, Træk og Størrelsesforhold. Teksten illustreres af talrige Tegninger, baade af flyvende og ikke-flyvende Fugle, og desuden af nogle Kortskitser, der skal angive Yngleomraade for Arter, der ikke ruger i Tyskland, men disse sidste er ofte noget misvisende; saaledes er f. Eks. Sortgraarylens Udbredelse i Grønland helt forkert antydnet. [De eurasiatiske Forekomstangivelser paa Kortene kan heller ikke ganske staa for Kritik (sml. NIETHAMMER, Ornithologische Monatsberichte, 1936, p. 123)]. Denne Indvending skal dog ikke tillægges afgørende Betydning for Bogens Værdi iøvrigt.

I et særligt Afsnit sammenfattes Besvareelserne af nogle Spørgeskemaer, Forf. rundsendte 1934 til en lang Række tyske Ornithologer; Oplysninger gives om de i Tyskland rugende Klirers og Rylers Ynglebiotoper, og Fuglenes Udbredelse og Hyppighed indenfor Landets Grænser samt i Polsk Vestprøjsen og Danzig omtales. Dette illustreres yderligere ved 5 Kort (Tavle XII—XVI).

Det, der først og fremmest bærer Bogen, er dog vel de 11 udmærkede farvelagte Tavler af flyvende Fugle, som Forf. har stillet sig til Opgave at afbilde, netop for at vise den udbredte Vinges Over- og Underside, Overgump o. s. v. og hermed de for Studiet af trækkende — eller i alt Fald flyvende — Vadefugle saa vigtige og iøjnefaldende Kendetegn. LØPP.

WOLFGANG MAKATSCH: Der Brutparasitismus der Kuckucks-vögel, mit besonderer Berücksichtigung von Cuculus canorus canorus L. Quelle & Meyer, Leipzig, 1937, 8°, VIII + 152 pp., 1 Farve-

tavle, 8 Sorttavler, 13 Tekstfigurer (navnlig Kurver og Udbredelseskort). Pris: RM 10,00 ($\div 25 \frac{0}{10}$). Et værdifuldt Arbejde om Gøgens Forplantningsbiologi, suppleret med Oversigter over Forholdene hos andre snyltende Gøgefugle og korte Omtaler af de øvrige Yngleparasiter blandt Fuglene, nemlig Kostære, Vidafinker, Honninggøge og den sydamerikanske And *Heteronetta*.

Bogen er Resultat af et betydeligt Kompilationsarbejde, hvilket man faar en Opfattelse af ved et Blik paa den 21 Sider store Litteraturliste, hvor næsten $\frac{5}{6}$ af de citerede Afhandlinger og Meddelelser drejer sig om Gøgefugle; Resten omfatter dels de andre snyltende Grupper, dels Litteratur af mere almén Art. Endvidere har et betydeligt Antal Medarbejdere, der nævnes i Forordet, indsendt Meddelelser fra forskellige tyske Provinser, og man faar et udmærket Billede af, hvilke Arter Gøgen benytter som Værter i Tyskland. Forholdsvis faa Medarbejdere er Udlændinge, og de i store Træk givne Oplysninger om Nabolandene, synes da ogsaa undertiden at være noget fragmentariske; for Danmark gælder dette i alt Fald. Herfra angives Engpiber, *Anthus pratensis*, og Hvid Vipstjert, *Motacilla alba*, som Hovedværter for Gøgen, hvilket er godt nok for den førstes Vedkommende, men Antallet af kendte danske Gøgeæg fra Reder af sidstnævnte Art naar næppe meget over den halve Snes, om saa højt; derimod nævnes ikke de 3 andre Hovedværter, nemlig Gul Vipstjert, *Motacilla flava*, Tornsanger, *Sylvia communis*, og Rørsanger, *Acrocephalus scirpaceus*, fra hvis Reder danske Gøgeæg er kendt i snese- eller hundredevis.

Iøvrigt giver Bogen en god Oversigt over de forskellige Cocygologers Syn paa og Iagttagelser over Gøgens Forplantningsbiologi. ♀ lægger et Æg ca. hveranden Dag, oftest »direkte« i Værtsfuglens Rede, sjælden »indirekte«, d. v. s. Ægget lægges paa en for Udrugningen uhensigtsmæssig Plads og transporteres til det rigtige Sted i Moderfuglens Næb eller Svælg; den indirekte Anbringelse har givet Anledning til meget Diskussion og er ofte nok betvivlet, men den synes dog lejlighedsvis at kunne benyttes. Rugetiden varer $12\frac{1}{4}$ Døgn, hvorefter Gøgeungen som bekendt kaster Redesøskendene ud, men denne Refleks synes dog kun at eksistere i Ungens første (ca. 4) Levedage. I meget sjældne Tilfælde er Gøgeungen opmadet sammen med Redesøskendene, og lejlighedsvis er ogsaa 2 Gøgeunger opfostret i samme Rede.

I særlige Kapitler omtales Gøgeæggenes Tilpasning til Værtsfuglens Æg, og Yngleparasitismens fylogenetiske Udvikling belyses ved sandsynlige Eksempler. — — Bogen indeholder en Mængde gode og interessante Oplysninger, men utvivlsomt vilde det have lettet Oversigten over det vigtigste, 109 Sider store Kapitel: »Brutparasitismus bei den Cuculiformes«, om Forf. havde anvendt de i Indholdsfortegnelsen benyttede Titler som Smaaoverskrifter i Teksten for at fremhæve de forskellige behandlede Emner.

LØPP.

JAMES LEE PETERS: Check-list of the Birds of the World, Vol. I—III. Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts, 1931—1937. Pris pr. Bind: \$ 4,00. — — Denne glimrende Sammenstilling af Alverdens Fuglearter i »Checklisteform« er tænkt som en Afløser af R. B. SHARPE's 5 Bind stærke og nu forældede Handlist of the Genera and Species of Birds (1899—1909). I Bind I (1931) omtales: Øglefugle, Tandfugle, Strudse, Tinamuer, Pengviner, Lommer, Lappedykkere, Stormfugle, Aarefodede, Hejrefugle, Andefugle, Rovfugle; i Bind II (1934): Hønsefugle, Tranefugle, Vandhøns, Vade-Maagefugle, Alkefugle; i Bind III (1937): Duer, Papegøjer. Resten af Fuglene vil blive behandlet i følgende Bind.

Ordningen af Stoffet er udmærket. For hver Fugl er Udbredelsen angivet, og der findes nøjagtig Henvisning til det Sted i Litteraturen, hvor den paagældende Art eller geografiske Race blev beskrevet. Synonymik er Forf. ikke gaet ind paa, men dette vilde vel ogsaa føre altfor vidt i et saa stort anlagt Værk. Hvor den knappe Tekst ved de enkelte Former kan tiltrænge supplerende Oplysninger, anføres disse i Fodnoter.

Fuglenes Klasse er inddelt i Underklasserne *Archaeornithes* (Øglefugle) og *Neornithes*, der igen er inddelt i 3 Overordener: *Odontognathae* (Tandfugle), *Palaeognathae* (Strudse, Tinamuer) og *Neognathae* (Resten af Fuglene). Fremdeles er der skelnet mellem Ordener, Underordener, Overfamilier, Familier, Underfamilier, Slægter, Underslægter, Arter (Racekredse) og Racer, saaledes at enhver højere og lavere Inddeling let kan overses. — — Nomenklaturen og til Tider Inddelingen stemmer ikke altid med den hidtil og almindeligt i Europa anvendte, men allerede efter Udgivelsen af Værkets 1. Bind, blev PETERS's Check-list imidlertid hurtig uundværlig for Ornithologer i alle Lande, der stedse imødeser Værkets næste Bind med Forventning.

LØPP.

WILHELM SCHACK, Dr. phil. e. h. OTTO LEEGE, Prof. Dipl.-Ing. H. FOCKE: Wunder des Möwenfluges. H. Berchhold Verlagsbuchhandlung (Breidenstein), Frankfurt a. M., 1937. 8°, 103 pp., 48 Fotografier. Pris indb.: RM 4,90 (\div 25 %). — — En enestaaende Samling Fotografier, altovervejende Flugtbilleder af Sølvmaager, taget af en Mand, der ikke blot forstaar at bruge sin Leica og kender Gulskivens flatterende Virkning, men ogsaa véd at finde de karakteristiske og lærerige Situationer. Sølvmaagen er ellers nok et af de mere letkøbte Objekter for Fuglefotografering, men her er alligevel frembragt noget udover det Almindelige, og dog forestiller Optagelserne »kun« Situationer, enhver kan gaa ud og se paa den første, den bedste Sølvmaagekoloni. Her er ingen Sensationer eller Sjældenheder, der har foranlediget Fotografen til at »krybe i Kassen« for senere at skrive en Bog om Tingene.

SCHACK's Billeder fremtræder smukt reproduceret paa godt Papir. I et Forord omtaler han, hvorledes Maagefotografierne blev til. De

er taget paa den østfrisiske Ø Memmertsand, der forøvrigt har haft en lignende »ornithologisk Skæbne« som Jordsand: før Hjemsted for adskillige svagere Havfuglearter, nu hovedsagelig besat af Sølvmaager. Hovedteksten er skrevet af LEEGE, »der Vater von Memmert«; den er dels Tekst til Billederne, dels en lang Række andre Oplysninger om Sølvmaagernes Livsophold paa Stedet. FOCKE's Afsnit behandler Maa-geflugten udfra flyvetekniske Synspunkter, og Forf. sammenligner Fuglenes Flugt med Menneskenes mekaniske Lufttrafik.

Foruden Sølvmaagebillederne vises 2 gode Fotografier af Fjord-terner af SCHACK med ledsagende Tekst af LEEGE, og i et Tillæg omtales de i Tyskland paaviste Maagefugle samt deres Forekomst i Landet. LØPP.

FRITZ SIEDEL: Gefiederte Ritter der Luft, Raubvögel der deutschen Heimat. Verlag Scherl, Berlin, 1937. 8°, 133 pp., 51 Fotografier paa 16 Tavler. Pris: RM 3,20; indb.: RM 4,50. — — En Samling gode, ja ofte glimrende Rovfuglebilleder med ledsagende Tekst, hvor Forf. fortæller om sine Oplevelser og nu og da meddeler Iagttagelser af ornithologisk Interesse. Efter en kort Indledning omtales de enkelte Arter i hver sit Kapitel, nemlig Lærkefalk, Taarnfalk, Duehøg, Spurvehøg, Musevaage, Fiskeørn, Rørhøg. Et ret løst paahæftet Slutningsafsnit giver nogle alméne Udtalelser og Ønsker.

Blandt de værdifulde Fotografier kan nævnes nogle Flugtbilleder og heraf navnlig et Par Optagelser af Rørhøge, der er ved at gaa ned, men Bogen indeholder ogsaa adskillige gode Redebilleder af Fuglene; nogle af dem er dog lidt uskarpe. I Teksten faar man at vide, at Forf. har set ♂♂ af Taarnfalk (dokumenteret ved Fotografi), Rørhøg og Spurvehøg ruge, og morsomt er ogsaa bl. a. hans Omtale af et Rørhøgepar, hvis Unger havde vænnet sig til at sidde paa nogle Rør, Forf. havde traadt ned i Nærheden af Reden, da Ungerne var 5 Uger gamle; Forældrene bragte stadig tørt Græs til denne Hvileplads, selvom deres Afkom kunde flyve. — — Mange Beskrivelser af mere selvfølgelige Iagttagelser maa vel til, men utvivlsomt kunde der være sparet paa Beretningerne om talrige mere eller mindre haandgribelige Hændelser, Forf. er kommet ud for under Arbejdet med at optage Fotografierne. Saafremt man ikke trættes af alle disse indflettede, uvæsentlige Smaaabemærkninger, gaar Læsningen af Bogen let. Teksten er bramfrit skrevet, til Tider lidt sentimentalt, og den hører ikke til den tungtfordøjelige Kost. LØPP.